

УДК 658:338.512:691

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Леонова Юлія Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Харків, Україна

Анотація — Надано визначення поняттю «управління витратами», розглянуто його основні складові. Досліджено методи здійснення управління за рівнем витрат, а також принципи, на основі яких ґрунтується даний процес. Акцентовано увагу на важливості адаптування системи управління витрат на вітчизняних підприємствах.

Ключові слова — витрати, обліково-аналітичне забезпечення, контроль, облік, планування, управління.

У сучасних умовах розвитку економіка України потребує значних перевтілень, перш за все, внутрішнього характеру. Це стосується вітчизняних виробників, продукція яких являє собою найбільшу частку джерела надходження валового внутрішнього продукту. Саме тому керуючі підрозділи та менеджери-аналітики ведуть пошук альтернативних шляхів підтримки конкурентоспроможності власного продукту за рахунок якості та ціни. Останній фактор є найбільш залежним від суми понесених витрат підприємством, як наслідок, система обліку та управління витрат потребує максимального контролю. Тому актуальністю обраної тематики є розуміння сутності процесу управління витратами, його особливостей та практичного застосування.

Проблемою впровадження діючої системи управління витратами на вітчизняних підприємствах займалися такі вчені-науковці, як: Голов С. Ф., Давидович І. Є., Нападівська Л. В., Турило А. М., Кравчук Ю. Б., Турило А. А., Мачулка О. та інші.

Метою даної статті є визначення економічної сутності процесу управління витратами.

Для того, щоб розуміти, що саме являє собою процес управління витратами, необхідно надати визначення управлінському обліку як окремих ланці серед інших облікових

систем. Управлінський облік – це процес виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та передачі інформації, що використовується управлінською ланкою для планування, оцінки та контролю всередині підприємства. Тобто управлінський облік є вагомою частиною облікової політики підприємства для прийняття у подальшому ефективних управлінських рішень [1].

Метою управлінського обліку є забезпечення керівництва підприємства робочою інформацією, що необхідна для планування і контролю діяльності, а отже, у подальшому для прийняття управлінських рішень. Спираючись на економічний зміст та мету управлінського обліку, можна надати визначення системі управління витрат. Тобто це процес цілеспрямованого формування витрат щодо їх видів, місць та носіїв за постійного контролю рівня витрат і стимулювання їх зниження [2].

У системі управління витрат використовують різноманітні методи: директ-костинг, стандарт-кост, таргет-костинг, абзорпшен-костинг, кайзен-костинг, CVP-аналіз, косткілінг, бенчмаркінг витрат, LCC-аналіз, метод EVA. Кожен з методів має свої особливості, але мета їх використання одна – максимальний контроль за рівнем витрат, аналіз перевитрат та пошук шляхів зменшення собівартості продукції без втрати конкурентоспроможності та рівня якості [3; 4].

За своєю структурою система управління витратами поділяється на дві складові – організаційну та функціональну.

Організаційна слугує своєрідним провідником між підрозділами підприємства для отримання інформації з кожного підрозділу та контролем за їх рівнем. Ця складова включає такі підсистеми: пошук та виявлення чинників економії ресурсів; нормування витрат ресурсів.

У свою чергу, функціональний аспект є джерелом первинної інформації щодо природи та складу витрат та включає такі функції: планування витрат за їх видами; облік та аналіз витрат; стимулювання економії ресурсів та зниження витрат.

Вищенаведеними підсистемами керують відповідні структурні одиниці – уповноважені особи, групи, відділи [5].

Основними напрямками здійснення розрахунків при здійсненні управління витратами є: планування, контроль рівня понесених витрат та аналіз отриманих результатів.

Планування – це процес обчислення показників з урахуванням особливостей діяльності підприємства, його робочих потужностей та показників попередніх років. За своєю сутністю планові показники поділяються на поточні та довгострокові, при чому останні є не зовсім точними, адже вони розраховані на довготривалу перспективу і не враховують низку факторів, що можуть змінити величину витрат. При здійсненні управління витратами основна увага приділяється поточним показникам – вони є більш конкретними та на їх основі здійснюється аналіз отриманих показників.

Функція контролю полягає у спостереженні, ідентифікації, вимірюванні та реєстрації фактів витрачання ресурсів у процесі господарської діяльності підприємства. На основі отриманих даних здійснюється аналіз виконання планових завдань, що слугує керівним важелем при здійсненні управлінських рішень.

Також не менш важливим є розуміння принципів, на основі яких здійснюється процес управління витратами:

системність;

єдність методів, що використовуються на різних рівнях управління витратами;

управління витратами має здійснюватися на кожному з рівнів створення продукції;

контроль перевитрат;

модернізація виробництва та пошуки шляхів зменшення прямих витрат;

налагодження стійкого інформаційного потоку для оперативного отримання результатів про стан і кількість понесених витрат [3].

Дотримуючись цих принципів, на підприємстві буде досягнуто найбільш ефективних результатів діяльності. Метою управління витратами є: зниження або оптимізація витрат на одиницю виробленої продукції; підвищення рентабельності господарських процесів чи видів діяльності; мінімізація співвідношення «витрати-дохід»; максимізація створюваної на підприємстві цінності; оптимізація структури витрат; мінімізація рівня ризику господарської діяльності.

Таким чином, ознайомившись з економічною структурою управління витратами, актуальним постає момент максимально ефективного впровадження даної системи на вітчизняних підприємствах. Кожен з керівного складу повинен розуміти всю важливість контролю за таким важливим показником, як рівень витрат, при чому не просто розуміти його роль, а й контролювати його величину без негативного впливу на кінцевий продукт. Тому у вітчизняних підприємств є всі шанси залишатися конкурентоспроможними на європейському ринку. Подальшому дослідженню підлягає зарубіжний досвід щодо ефективного здійснення управління витратами на підприємствах.

Список використаної літератури

1. Голов С. Ф. Управлінський облік / С. Ф. Голов. – К. : Лібра, 2002. – 704 с.
2. Давидович І. Є. Управління витратами : навч. посібник; 2-ге вид., перероб. і доп. / І. Є. Давидович. – Тернопіль : Економічна думка, 2004. – 228 с.
3. Мачулка О. Облік та аналіз витрат: управлінський аспект / О. Мачулка // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 10. – С. 30-34.
4. Нападівська Л. В. Управлінський облік : монографія / Л. В. Нападівська. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2000. – 450 с.
5. Турило А. М. Управління витратами підприємства : навч. посібник / А. М. Турило, Ю. Б. Кравчук, А. А. Турило. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 120 с.

Автор

Леонова Юлія Олександрівна, доцент, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (e-mail: leonovaja@ukr.net).

Тези доповіді надійшли 11 лютого 2018 року.

Опубліковано в авторській редакції.

